

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สงขลาเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน จากหลักฐานที่ปรากฏตั้งแต่สมัยโบราณ มีชุมชนโบราณ และเมืองเก่าแก่หลายเมือง มีศิลปะ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา การละเล่นพื้นเมือง ศิลปะพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

จากร่องรอยหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่มีอายุเก่าแก่กว่าสมัยอยุธยา เช่นบริเวณอำเภอสิงหนคร อำเภอระโนด และอำเภอเมืองสงขลา ได้พบซากสถูปปัตยกรรม และปฏิมากรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องทั้งศาสนาพุทธ ศาสนापราหฺมณ และศาสนาอิสลาม ในบทบรรยายสรุป อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2535¹ กล่าวว่า สงขลาได้ปรากฏชื่อในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยา พ.ศ.1893 เป็นเมืองประเทศราชในจำนวน 16 เมือง ที่ตั้งตัวเมืองในสมัยนั้นอยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 7 ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร ยังมีโบราณสถาน บ่อน้ำ คูเมือง และที่ฝังศพเจ้าเมืองสกุลด้านสุโขทัยให้ศึกษาอยู่ และในปี พ.ศ.2185 ในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา เจ้าเมืองสงขลาตั้งตัวเป็นอิสระไม่ยอมขึ้นแก่กรุงศรีอยุธยา ทางกรุงศรีอยุธยาจึงส่งกองทัพมาปราบแต่ไม่สำเร็จ จนถึง พ.ศ.2223 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่งกองทัพมาปราบสงขลาได้ ตั้งแต่นั้นสงขลาจึงขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยาตลอดมา

เมื่อ พ.ศ.2310 ประเทศสยามเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า เจ้าพระยาหนครซึ่งได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ ได้ตั้งนายวิเกียน ผู้เป็นญาติมาเป็นเจ้าเมืองสงขลา และเมื่อพระเจ้า

¹ อำเภอเมืองสงขลา. บรรยายสรุปอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2535.

กรุงธนบุรีปราบก๊กเจ้าเมืองนครได้แล้ว ก็ได้ตั้งให้จีนเหยียง แซ่เฮ่า ซึ่งเป็นนายอากร
 รั้งก มาเป็นเจ้าเมือง ได้รับพระราชทานนามเป็น "หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ" (ต้นตระกูล
 ณ สงขลา) มีที่ตั้งหลักเมืองอยู่ที่ห้องที่ หมู่ 1 ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร คนละหากฝั่ง
 กับสงขลาปัจจุบัน (ตำบลบ่อยาง) ยังมีหลักฐานซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "ที่วัง" ซึ่งเป็นที่ตั้งวัง
 เจ้าเมืองและตัวเมือง ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ ได้ยกสงขลาขึ้นเป็นเมืองเอก ขึ้นตรงต่อ
 กรุงเทพมหานคร ปกครองเมืองปัตตานี กาลันตัน และตรังกานู¹

ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตน-
 โกสินทร์ พ.ศ. 2367-2394 ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิเชียรคีรี (เกษมสังข์) เป็นผู้
 สำเร็จราชการเมืองสงขลา ก่อสร้างป้อม กำแพงเมือง ระหว่างที่สร้างนั้นตัวนกอุทกษัตริย์
 ชักชวนเมืองไทรบุรี ปัตตานี และหัวเมืองทั้ง 7 มาตีสงขลา แต่ถูกปราบลงราบคาบ และ
 ได้สร้างป้อม กำแพงเมืองสงขลาจนเสร็จสิ้น โปรดเกล้าฯ ให้ฝั่งหลักเมืองไว้กลางเมือง
 สงขลา ปัจจุบันเป็นศาลเจ้าหลักเมือง ตัวเมืองที่ย้ายมาที่นี่คือตัวเมืองทางฝั่งตะวันออกของ
 แหลมสน หรือที่เรียกว่า "บ่อยาง" คือ เขตเทศบาลเมืองสงขลาปัจจุบัน

ในบันทึกของพ่อค้าชาวฮอลันดาที่เข้ามาติดต่อค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรียก
 สงขลาว่า "แซงกลา" แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม
 ของนายนิโกลาส แซร์แวงส เรียกเมืองสงขลาว่า "เมืองสิงขร" จึงทำให้มีการ
 สันนิษฐานว่าที่มาของชื่อเมืองสงขลามีสองแนวด้วยกันคือ แนวแรกชื่อเมืองสงขลา เพี้ยน
 มาจากชื่อ "สิงหลา" หรือ "สิงขร" ซึ่งแปลว่า กูเขา คือเกาะหนู เกาะแมว เมื่อมอง
 จากทะเลด้านนอกจะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัวหมอบอยู่ จึงเรียกเมืองสงขลาว่า "เมืองสิงห์"
 แนวที่สองก็อ้างว่า เมืองสงขลา มีกูเขามาก เพราะตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง ในสมัยหลังมี
 การพระราชทานนามเจ้าเมืองว่า "วิเชียร" เมืองสงขลาจึงนำมาจากชื่อ "สิงขร" หรือ
 "สิขร"²

¹ อำเภอเมืองสงขลา. บรรยายสรุปอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2535.
 2535. หน้า 1-2.

² ด.

สงขลาหลังสมัยศาสนาอิสลามเข้ามาสู่ภาคใต้ จากการสัมมนาทางวิชาการ สงขลา ศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา ของสถาบันทักษิณคดีศึกษาสงขลา เมื่อวันที่ 27-29 สิงหาคม พ.ศ. 2534¹ ได้กล่าวไว้ว่า ศาสนาอิสลามเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา เนื่องจากก่อนหน้านั้นวัฒนธรรมชวา-มลายูแพร่กระจายอยู่บริเวณดังกล่าวแล้ว ศาสนาอิสลามจึงได้อาศัยภาษามลายูเป็นสื่อในการเผยแพร่สู่กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมชวา-มลายู ทำให้ได้ผลเร็วยิ่งขึ้น

วันหาเข็ม วันเตี้ย² รองศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติมาเลเซีย ได้กล่าวไว้ว่า "ลักษณะร่วมกันในวัฒนธรรมไทยและมลายู : สื่อสัมพันธ์แห่งมิตรภาพ" ว่า

ตั้งแต่เริ่มคริสต์ศตวรรษที่ 13 และ 14 ศาสนาอิสลามได้แพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และบริเวณคอเคออดกระ ซึ่งปัจจุบันนี้มักรู้จักกันในนามของดินแดนภาคใต้ของไทยซึ่งต่างก็ได้รับอิทธิพลอิสลาม ตั้งแต่เริ่มมาอิสลามพร้อม ๆ กับศาสนาพุทธในฐานะที่เป็นศาสนาหลักจากดินแดนตะวันออกกลางและอินเดียได้ ฟังราก็เป็นบิกแพนอยู่ในประเทศไทยและมาเลเซีย ผู้ที่นับถือในทั้งสองศาสนาที่แตกต่างกันมีชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความปรองดองกัน รวมทั้งมีความเข้าใจในซึ่งกันและกัน สามารถกล่าวได้ว่าไม่เคยเกิดความขัดแย้งกันหรือการก่อจลาจลกันอันเนื่องมาจากสาเหตุความแตกต่างทางศาสนา เพราะว่าทั้งสองศาสนานี้ทำให้ผู้คนบิกแพนมีชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยการรู้จัก การยอมให้กันและกัน และให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. การสัมมนาทางวิชาการสงขลาศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา. 2535. หน้า 150 - 153.

² ศรีนครินทร์วิโรดม ภาคใต้, มหาวิทยาลัย. รายงานการประชุมทางวิชาการนานาชาติรศณะเกี่ยวกับวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนไทย-มาเลเซีย. 24-26 สิงหาคม 2535. ณ โรงแรมยะลารามา. 2535. หน้า 104-106.

และฮาเซ็ม หุสเซ็น ยะโกบ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยโซห์ บีนัง มาเลเซีย ก็ได้กล่าวซึ่งสรุปได้ว่า เดิมไทยและมาเลเซียอยู่ในพื้นที่เดียวกัน พื้นที่วัฒนธรรมเดียวกัน พื้นที่ภาษาเดียวกัน ศาสนาเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นที่กว้างไกล แต่ด้วยเหตุที่มีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้ต้องขาดสัมพันธ์อันที่เครือญาติที่เคยมีและเป็นมูลเหตุทำให้เกิดการแบ่งแยกดินแดน ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติ

และในตำนานเมืองปัตตานี ฉบับฮีบรอฮิม ชุกรี กล่าวว่ามุสลิมจากเมืองปาไซ บนเกาะสุมาตรา ซึ่งถูกรุกรานจากพื้หนือศาสนาฮินดูได้หนีภัยมาอยู่ในเขตอาเภอยะหริ่ง แล้วเรียกนิคานนั้นว่า ปาไซตามถิ่นที่เคยอยู่เดิม ซึ่งปัจจุบันคือบ้านป่าตรี อาเภอยะหริ่ง ต่อมาเช็กซาฟานุดดี หนึ่งในผู้อพยพ ซึ่งมีความรู้ทางแพทย์ได้รักษารายาอินทिरาเจ้าเมืองปัตตานีที่ประชวรด้วยโรคพระมั่งสะปริแตก ให้นายถึง 3 ครั้ง 3 วัน กษัตริย์ปัตตานีจึงต้องยอมเข้ารับหนือศาสนาอิสลามนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ศาสนาอิสลามก็เผยแพร่ออกจากราชสำนักสู่ราษฎรเมืองปัตตานี เป็นผลให้ศาสนาอิสลามขึ้นแทนที่ศาสนาพุทธและพราหมณ์ เมืองปัตตานีก็เป็นี่รู้จักแก่โลกภายนอก บรรดาพ่อค้าจากสยาม จีน ญี่ปุ่น ชาวอินเดีย อาหรับ และชาวยุโรปก็เดินเรือมาทำการค้าขาย ในระยะใกล้เคียงกันนี้ กษัตริย์อโยธยาเข้ายึดแคว้นนครศรีธรรมราชได้ ซึ่งเป็นช่วงที่ดินแดนในอาณาจักรนครศรีธรรมราชกำลังรุ่งเรืองด้านพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ กรุงศรีอยุธยาจึงมีกุดโลบายหาเอาพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์มาต่อต้านศาสนาอิสลามพร้อมไปกับการปกป้องเขตชลธิสมาบักก็ได้ โดยใช้เมืองสงขลาเมืองพัทลุงเป็นเขตกันชน มีการพระราชทานที่กลบนา (ที่ดินหรืออาคารที่อุทิศผลประโยชน์ให้วัดหรือศาสนา) และข้าพระคนทานแก่คณะสงฆ์ในภาคใต้ที่อยู่ในการกำกับดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช

เมืองสงขลาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนปัจจุบัน มีผู้คน 3 กลุ่มใหญ่ผสมผสานกันคือ คนไทย คนจีนและคนมุสลิมที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมชวา-มลายู วัฒนธรรมของกลุ่ม

¹ ศรีนครินทร์วิโรฒ ภาคใต้, มหาวิทยาลัย. รายงานการประชุมทางวิชาการนานาชาติรณะเกี่ยวกับวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนไทย-มาเลเซีย. 24-26 สิงหาคม 2535. ณ โรงแรมยะลารามา. 2535. หน้า 10.

ชนทั้ง 3 จึงผสมผสานกันอย่างพิสดาร ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกที่สาโรง ซึ่งจารึกในรัชกาลที่ 3 ต้องจารึกเป็น 3 ภาษา คือ ไทย จีน และมลายู (อักษรยาวี) เป็นตราของเมืองสงขลา ก็ต้องมี 3 ภาษา คือมีอักษรไทยข้างบนว่า "สง" ข้างล่างว่า "ขลา" มีอักษรแขกอยู่ 2 ข้าง อีกด้านหนึ่งมีอักษรจีน 4 ตัว และวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่นภาษา อาหาร สถาปัตยกรรม การแต่งกาย ความเชื่อ ประเพณี ฯลฯ ต่างผสมผสานกันทั้งที่เป็นรากเหง้ามาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่น วัฒนธรรมอินเดีย วัฒนธรรมพุทธมหายาน และหินยาน วัฒนธรรมชวา-มลายู วัฒนธรรมเขมร วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมอินเดียใต้ ทมิฬและลังกา แต่ที่เด่นชัดมากทั้งในแง่ผู้คนและวัฒนธรรมก็คือ วัฒนธรรมไทยพุทธ วัฒนธรรมไทยมุสลิม(ชวา-มลายู) และวัฒนธรรมจีน

เมืองสงขลาปัจจุบัน ตั้งอยู่ในตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา ซึ่งเป็นเขตเทศบาลเมืองสงขลา มีลักษณะเป็นแหลมแคบยาวอยู่ระหว่างทะเลสาบสงขลากับทะเลหลวงหรือฟุ้งอ่าวไทย มีพื้นที่ 6,742 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,212 ไร่ ตั้งอยู่ ณ เส้นรุ้งที่ 7 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ประมาณ 1,200 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 947 กิโลเมตร และทางเรือประมาณ 725 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ทะเลหลวง (อ่าวไทย)
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเขารูปช้าง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลหลวง (อ่าวไทย)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลสาบสงขลา

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองสงขลา สิ้นสุด 31 ตุลาคม 2534 จำนวน 84,545 คน เป็นชาย 42,621 คน หญิง 41,924 คน จำนวนบ้าน 16,759 หลัง จำนวนครัวเรือน 10,988 ครัวเรือน ประชากรมีอาชีพการประมง ค้าขาย เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์บ้าง

¹ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองสงขลา. บรรยายสรุปเทศบาลเมืองสงขลา ประจำปี พ.ศ. 2535. 2535. หน้า 1.

² ด. หน้า 4.

ลักษณะภูมิประเทศของเมืองสงขลา เป็นเมืองเอกแตก มีพื้นที่เป็นแหลม 2 แหลม ยื่นเข้าหากัน ระหว่างแหลมทั้งสองเป็นปากทะเลสาบสงขลา ภูมิประเทศเป็นที่สูงและมีภูเขาทางทิศใต้และตอนกลางของตัวเมือง พื้นที่ที่เหลือเป็นที่ราบและที่ราบลุ่มริมทะเลสาบ และเป็นสันทรายทอดยาวในแนวเหนือและใต้บนแหลม

ลมฟ้าอากาศของเมืองสงขลา มีอากาศอบอุ่น และฝนตกเกือบตลอดปี ฝนตกชุก ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ปีหนึ่งมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน เมื่อพิจารณาจากอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ สมบูรณ์ที่พัดผ่านตลอดปี และที่ตั้งของเมืองสงขลาอยู่ติดชายทะเล พอจะกล่าวได้ว่า เมืองสงขลาเป็นเมืองที่มีภูมิอากาศเย็นสบายน่าอยู่หน้าอาศัย คืออากาศไม่ร้อนจัดในฤดูร้อนและอบอุ่นในฤดูฝน

ด้านการศึกษาของเมืองสงขลาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เพราะเป็นแหล่งที่มีสถาบันการศึกษาชั้นสูงเปิดสอนอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัย จนถือว่าสงขลาเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคใต้ ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา

ด้านศาสนาประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 82 อิสลาม ประมาณร้อยละ 16 และศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 2 มีวัดพุทธศาสนา 18 แห่ง มัสยิด 2 แห่ง โบสถ์คริสต์ 3 แห่ง ในด้านความเชื่อต่าง ๆ ก็ยังปรากฏประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผีและวิญญาณบรรพบุรุษ เป็นต้นว่า แห่ทวดหัวเขาแดง และแห่เจ้าแม่กวนอิม ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา เป็นต้นว่า ประเพณีทำบุญวันสารทเดือนสิบ ประเพณีชักพระ และประเพณีลอยกระทง ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เป็นต้นว่า การถือศีลอด การทำละหมาด การแต่งงาน การฝังศพ ประเพณีเกี่ยวกับการละเล่นพื้นเมือง เป็นต้นว่า การ

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 7. 2529. หน้า 2841.

² กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองสงขลา. บรรยายสรุปเทศบาลเมืองสงขลา ประจำปี พ.ศ. 2535. 2535. หน้า 2.

³ ด. หน้า 4.

เล่นหนังตะลุง โนรา การชวว ชนไก่ การกัตปลาและประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศ ตะวันตก เป็นต้นว่าคริสต์มาส วันเกิด และอื่น ๆ เป็นต้น

ด้านภาษา ภาษาที่ประชากรในเมืองสงขลาใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ภาษาไทยถิ่นใต้เหมือนกับคนไทยถิ่นใต้อื่น ๆ สำหรับชาวไทยมุสลิมในเมืองสงขลานอกจากจะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้แล้ว จะมีคำจากภาษามลายูมาใช้ปนกับภาษาไทยถิ่น โดยเฉพาะศัพท์ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งลักษณะคำภาษามลายูที่นำมาใช้นั้น จะใช้ทั้งทับศัพท์โดยตรง และนำมาเปลี่ยนแปลงเสียงของคำเพื่อให้ง่ายและสะดวกกับการออกเสียง ซึ่งจะเป็นสำเนียงอย่าง ภาษาไทยถิ่นเกือบทั้งหมด

สภาพสังคมของสงขลา เป็นแบบพหุสังคม คือมีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม และชาวจีน¹ แต่กระนั้นก็ตามชุมชนทั้งสามพวกจะใช้วิถีชีวิตบางอย่างแตกต่างกัน จึงแยกกันอยู่เป็นสัดส่วน ในบางจุดจะมีชาวไทยพุทธอาศัยอยู่หนาแน่น แต่ในบางจุดจะมีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อน ส่วนชาวจีนจะอาศัยอยู่ในจุดที่มีการค้าขายหรือบริเวณใกล้ตลาด จึงมีผลทำให้ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมบางอย่างแตกต่างกัน โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองสงขลา บริเวณบ้านบน บ้านกลาง บ้านนอก ของตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา (บริเวณถนนพัทลุงต่อกับถนนนครนอก ถนนราธิวาส ถนนนางงามตอนปลาย ถนนกำแพงเพชรบางตอน ถนนฉวาง และถนนไทรบุรีบางตอน) ซึ่งเป็นกลุ่มชนมุสลิมที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวตั้งแต่ดั้งเดิม มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แตกต่างจากกลุ่มชนมุสลิมกลุ่มอื่น นับเป็นสิ่งที่น่าสนใจและชวนให้ศึกษาเป็นอันมาก

และเนื่องจากในปัจจุบัน จังหวัดสงขลามีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางการคมนาคม และเป็นเมืองท่าที่สำคัญของภาคใต้ รัฐบาลจึงได้กำหนดโครงการพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดความ

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 7. 2529. หน้า 2842-2845.

² สงบ ส่งเมือง. การพัฒนาหัวเมืองสงขลาในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ 2310 - 2444. 2523. หน้า 10.

เหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกรุงเทพฯ กับภูมิภาคให้ค่อยลง และได้คัดเลือกสงขลาเป็นเมืองหลักของภาคใต้ และจากการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองสงขลา ของมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับเทศบาลเมืองสงขลา ซึ่งไม่ว่าจะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงด้านใดก็ตามก็จะสามารถส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวเมืองสงขลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และวัฒนธรรมซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นชาวสงขลาโดยกำเนิด มีความรัก ห่วงแทนในภาษา และวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สรรค์สร้าง และถ่ายทอดสืบต่อกันมาช้านาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและรวบรวมทั้งภาษาและวัฒนธรรมมุสลิมในเมืองสงขลาที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันเพื่อเป็นหลักฐานและเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้รู้ได้ศึกษากันต่อไป

อนึ่ง การศึกษาทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาในเรื่องของคำยืมภาษามลายูในภาษาไทยและในเรื่องของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในสังคม และประกอบด้วยแม้ว่าจะมีผู้ศึกษาภาษาไทยถิ่นสงขลาไว้บ้างแล้ว เช่น วิจิตร ภาณุพงศ์ ศึกษาลักษณะการออกเสียงของคำพูดในภาษาสงขลา สุภาพ ชัยฤทธิ์ ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จังหวัดสงขลา แต่มุ่งศึกษาเรื่องเสียงและระบบเสียงเป็นสำคัญ ฟุ้งเฟื่อง เครือตราชู ได้ศึกษาภาษามลายูในสี่

¹ สุภาพ ชัยฤทธิ์. ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดสงขลา. 2530.

หน้า 5.

² มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร และเทศบาลเมืองสงขลา. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าสงขลา. 2535. หน้า 1 - 20.

³ วิจิตร ภาณุพงศ์. "ลักษณะการออกเสียงคำพูดในภาษาไทยถิ่นสงขลา," ใน Tai Phonetics and Phonology. 1973. หน้า 87 - 105.

⁴ สุภาพ ชัยฤทธิ์. ล.ด. หน้า 1 - 349.

⁵ ฟุ้งเฟื่อง เครือตราชู. ภาษาถิ่นในสี่จังหวัดภาคใต้. 2509. หน้า 1 -

จังหวัดภาคใต้ และสายสมร ยุวมิณี ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่ชาวไทยมุสลิมใช้ในชีวิตประจำวัน ตำบลเจ๊ะเห อำเภอดากไพบ จังหวัดนราธิวาส ก็เป็นการศึกษามาชามลาญในถิ่นอื่นของไทย ส่วนทางด้านวัฒนธรรมนั้น ภิญโญ จิตต์ธรรม² ได้รวบรวมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยพุทธในสงขลา และในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ของสถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา ก็ได้รวบรวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมมุสลิมไว้บ้างแต่ก็เป็นมุสลิมทั่วไปของภาคใต้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรจะได้มีการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลาไว้ด้วย เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคำยืมภาษามลายูของมุสลิมในเมืองสงขลา
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา

ความสำคัญของการศึกษา

1. ช่วยให้รู้เรื่องคำยืมภาษามลายูของมุสลิมในเมืองสงขลา ทั้งคำ ความหมาย และการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำ และความหมาย
2. ช่วยให้เห็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของมุสลิมในเมืองสงขลา ตั้งแต่การเกิด การแต่งงาน การตาย และการปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ

¹ สายสมร ยุวมิณี. ลักษณะของภาษาไทยถิ่นที่ชาวไทยมุสลิมใช้ในชีวิตประจำวัน ตำบลเจ๊ะเห อำเภอดากไพบ จังหวัดนราธิวาส. 2531. หน้า 1-238.

² ภิญโญ จิตต์ธรรม. ขนบธรรมเนียมประเพณี คติชาวบ้านอันตัม 12. ม.ป.ป. หน้า 1-97.

³ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 9. 2529. หน้า 3461.

3. ใช้เป็นหลักฐานทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยภาษาและวัฒนธรรมในถิ่นอื่นต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. งานวิจัยมุ่งศึกษาคำยืมภาษามลายูที่มุสลิมในเมืองสงขลาใช้พูดกับภาษาไทยถิ่น โดยศึกษาด้านของคำ ความหมาย และศึกษาวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของมุสลิมเหล่านั้น
2. ข้อมูลทางภาษาและวัฒนธรรมที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในบ้านบน บ้านกลาง และบ้านนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2535
3. ผู้ให้ข้อมูลทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม ถือเป็นตัวแทนของมุสลิมในเมืองสงขลา (ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา)

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านภาษา จะศึกษาคำยืมภาษามลายู ในเรื่องคำ ความหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงของคำ และความหมาย

ด้านวัฒนธรรม จะศึกษาวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมุสลิม ตั้งแต่การเกิด การแต่งงาน การตาย และการปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

ชาวไทยมุสลิม หมายถึง ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ในบริเวณบ้านบน บ้านกลาง และบ้านนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งใช้ภาษาไทยถิ่นและคำยืมภาษามลายูมาสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

ภาษาไทยถิ่น หมายถึง ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ชาวไทยมุสลิมในเมืองสงขลาใช้
สื่อสารในชีวิตประจำวัน

วัฒนธรรมมุสลิม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมในเมืองสงขลา
ได้แก่ การเกิด การแต่งงาน การตาย และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

สมมติฐานของการศึกษา

1. คำยืมภาษามลายูของมุสลิมในเมืองสงขลา จะมีลักษณะบางประการที่เป็น
ลักษณะเฉพาะถิ่นทั้งเสียงและความหมาย
2. คำยืมภาษามลายูของมุสลิมในเมืองสงขลา จะมีลักษณะร่วมและลักษณะต่าง
จากภาษามลายูโดยทั่วไป
3. วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของมุสลิมในเมืองสงขลา จะมีลักษณะบางประการ
ที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น
4. วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของมุสลิมในเมืองสงขลา จะมีลักษณะร่วมและ
ลักษณะต่างจากวัฒนธรรมมุสลิมโดยทั่วไป